

Антін Павлюк: відроджені імена Волині

Великий внесок у розвиток української культури, літератури, зокрема й поезії, зробили уродженці нашого краю - Волині (Рівненщини). І серед них - нещодавно відкритий для нас, неповторний Антін Павлюк.

Його ім'я стало відомим завдяки невтомній праці нині покійного, але незабутнього голови відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів Гоцанського району Миколи Антоновича Павлюка, його синів Ігоря та Тараса. Батько й сини доклали величезних зусиль, щоб повернути нам, українцям, цю непересічну, надзвичайно цікаву людину - революціонера, учасника визвольних змагань української національно-визвольної революції (1917-1921рр.) - емігранта, який волею долі був повернений до радянської України.

Народився поет в Острозі 21 грудня 1899 року. Його батько, Пилип Матвійович, походив, за словами старожилів, чи то з Рясників, чи то з Гориньграда-I – тобто сіл поблизу Рівного (хутір Ліски між с. Рясники і с. Гориньград). Потім родина жила деякий час в Острозі, звідки на початку Першої світової війни евакуювалася на східну Україну і повернулася назад наприкінці 1917 року. Антін закінчив в Острозі чоловічу гімназію. У виборі подальшого життєвого шляху багато значив для нього батько, який був людиною по-господарські кмітливою і разом з тим кохався в літературі, захоплювався краєзнавством.

У 1919 році Пилип Матвійович Павлюк створив маленьке приватне видавництво «Буддучина». Тут вийшла перша збірка поезії Антона Павлюка «Сумна радість», до якої увійшли твори, написані у 1916-1918 рр. Мали бути опубліковані також інші твори, зокрема: «Шлях квітчастий» (поезії), «Біле поле» (проза), «Ніч» (поезії) - під псевдонімом А. Явір. Але, напевно, цьому перешкодило воєнне лихоліття.

...Він писав, згадуючи українську національну революцію, що спочатку був «анархістом», а потім сотником

*Сніг снів... а тут весна так рясно...
а ночі бубном... скрипкою музик.
І бачу знов дитинство... любі Рясники...
і кригу Горині... і жовтий пух лози,
і повинь музики і вітру заливає...
серце в біль... і слово в біль хилю.
Сніг білих мертвих снів... а тут весна безкраями,
і малим атомом життя Антін Павлюк.*

армії УНР. У 1920 році повернувся в Острог. Його заарештували поляки, кинули до в'язниці, а потім у табір Шипйорно під Калішем. Тут він познайомився й спілкувався з Євгеном Маланюком, Юрієм Дараганом, Миколою Чирським, Борисом Гомзином, Галиною Орлівною та іншими. Євген Маланюк писав: «Обеззброєні мілітарно, ми вхопилися за ту духовну зброю, яка під час фізичної боротьби спочивала в піхвах, зброю мідну, сильну, переможну: національне мистецтво...».

Антін Павлюк працює у львівському літературно-мистецькому угрупованні «Митуса», очолюваному В. Бобинським. Його поезії й оповідання друкуються у львівських виданнях під іменем Андрія Ярчука.

У 1922 р. Антін Павлюк перебирається до Праги. Друкується у «Літературно-науковому віснику Д. Донцова». Водночас навчається в Подебрадах, у Карловому університеті та одержує фах хіміка. У цей час пориває спілкування з Євгеном Маланюком, звинувачуючи його в «політиканстві».

«Вододілом» між Євгеном Маланюком та Антоном Павлюком стало ставлення до національного відродження України у 20-х роках («українізація»). Євген Маланюк вважав, що це тимчасове явище, пов'язане з політикою більшовиків в Україні. А Павлюк щиро повірив у відродження (ренесанс) на рідній землі. У статті «Мнімий господін» («Нове життя», Прага, 1926, ч.1-2) він писав: «Право націй на вільне самовизначення було і є непорушним. Тисячі, десятки тисяч шкіл, мільйонові тиражі книжок українською мовою на Вкраїні - найкращий тому доказ, як і мова по урядах та установах».

Павло Тичина, Валер'ян Поліщук, Олесь Досвітній приїжджали до Праги, з ними спілкувалися і молоді письменники в еміграції. У 1926 році деякі українські

письменники-емігранти повірили у більшовицькі казки і виїхали до радянської України, зокрема і Валер'ян Поліщук, його дружина Галина Орлівна та інші.

Антін Павлюк починає співпрацю з прорадянськими організаціями і видавництвами: «Західна Україна», письменницька організація львівського літоб'єднання «Горно», однойменні журнали. Друкується також у радянських харківських журналах: «Зоря», «Молодняк» та інші.

Тим часом з «пролетарськими письменниками» дружити не вийшло. Антін Павлюк добре оцінював свої переконання, свою ідеологію, надто патріотичну (націоналістичну). А часописи радянської України друкували суто вибірково поезії поета. З 1932 року перестав існувати празький український поет Антін Павлюк. Не встиг він стати і радянським поетом.

Поширювалися різні чутки про його арешт, відбування в Гулагах, вбивство. А львівський дослідник Микола Ільницький нещодавно зазначив, що Антін Павлюк дожив до 1960 року і помер в Астрахані...

У 30-х роках ХХ століття доля українських письменників складалася жахливо. Недаремно історики назвали ці роки «Розстріляним відродженням». Десятки й сотні митців, письменників, діячів української культури були знищені в Гулагах, тюрмах, в'язницях.

І сьогодні хочеться звернутися до громади села Рясники, Гоцанщини і всієї Рівненщини з проханням підтримати ініціативу про увічнення пам'яті цієї непересічної людини — поета, революціонера, громадянина України Антона Павлюка. Він, безперечно, заслуговує на те, щоб його ім'я носила одна з вулиць на Гоцанщині.

Володимир МАЗУРЕЦЬ,
голова Рівненського міського відділення
Всеукраїнського об'єднання ветеранів